

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НАЦИОНАЛНА КОМИСИЯ ЗА ОРГАНИЗИРАНЕ НА ОЛИМПИАДАТА ПО
АСТРОНОМИЯ

VII НАЦИОНАЛНА ОЛИМПИАДА ПО АСТРОНОМИЯ

IV кръг
14 юли 2004 г.

Ученици старша възраст

Задача 1. Самотен мореплавател пътешества из океаните, без да използва средства за радиовръзка и спътниковите системи за определяне на географските координати. Той е взел със себе си само точен часовник, компас, географска карта, ъгломерни инструменти, астрономически алманах и любимия си говорещ папагал. Мореплавателят редовно определя местоположението си и го записва в яхтения дневник. На 13 юни го застига буря и той загубва управлението над яхтата си. Часове по-късно небето се изяснява. Пътешественикът измерва височината над хоризонта на центъра на видимия слънчев диск в горна кулминация. Тя се оказва $46^{\circ}45'$. Той си спомня, че малко преди бурята е наблюдавал Слънцето в долна кулминация и тогава най-долната точка от видимия слънчев диск се е допирала до хоризонта.

- Намерете приблизително географската ширина на мореплавателя след бурята.
- Променило ли се е съществено положението на яхтата по географска ширина след бурята, в сравнение с това преди бурята?
- Опишете теоретичен начин, по който мореплавателят би могъл да определи и географската си дължина. Какви биха били източниците на грешка?

Задача 2. Най-близката до нас звезда Проксима от Центавър има паралакс $0'',772$. Тя се движи в орбита около двойната звезда Толиман (α Cen), чиито паралакс е $0'',749$. Проксима отстои на $2^{\circ}37'39''$ от Толиман. Звездните величини на двете компоненти от системата α Cen са $-0,01^m$ и $1,34^m$. Определете видимите звездни величини на тези две звезди за наблюдател в околностите на Проксима.

Задача 3. Както е известно, лунно затъмнение става, когато гигантска митична ламя погълне Луната. В миналото по време на лунно затъмнение хората са стреляли с пушки в небето, за да изплашат ламята и да я принудят да върне Луната. Нека допуснем, че това вече е омръзнало на ламята. При поредното планирано от нея лунно затъмнение тя поглъща Луната и мигновено изчезва, както само ламите умеят.

- Опишете първо качествено как ще се променят в резултат на това орбитата на Земята и периодът ѝ на обикаляне около Слънцето.
- Опитайте се да направите и количествени оценки, като приемете, че орбитата на центъра на масите на системата Земя-Луна около Слънцето е кръгова с радиус $149,6 \times 10^6$ km, разстоянието между Земята и Луната е 384000 km, а масата на Луната е 81 пъти по-малка от масата на Земята.

Задача 4. Използвайки предоставената ви снимка, определете границите на сферичния звезден куп Омега Центавър и неговия геометричен център, както и ъгловия размер на купа. Представете графически функцията на звездната плътност от разстоянието до центъра на купа. Считайте, че хоризонталният размер на снимката съответства на 1° .